

Številka: 540-1/2016/106

Ljubljana, 20. 1. 2023

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Izhodišča za udeležbo ministrice za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Irene Šinko na konferenci na temo »Katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050«, 7. februar 2023, Bruselj in virtualno

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi prvega odstavka 2. člena in šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) je Vlada Republike Slovenije na ... seji dne ... sprejela naslednji

SKLEP:

1. Vlada Republike Slovenije je sprejela Izhodišča za udeležbo ministrice za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Irene Šinko na konferenci na temo »Katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050«, ki bo potekala 7. februarja 2023 v Bruslju in virtualno (hibridni dogodek).

2. Vlada Republike Slovenije je imenovala delegacijo v naslednji sestavi:

- Irena Šinko, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (vodja delegacije),
- Igor Ahačevčič, namestnik generalne direktorice Direktorata za kmetijstvo (član delegacije),
- Tanja Gorišek, Direktorat za kmetijstvo (članica delegacije),
- Ana Le Marechal Kolar, generalna direktorica Direktorata za hrano in ribištvo (članica delegacije),
- Martin Gosenca, vodja Sektorja za hrano, Direktorat za hrano in ribištvo (član delegacije),
- Marta Hrustel Majcen, vodja Službe za EU koordinacijo in mednarodne zadeve, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (članica delegacije),
- Milena Janežič, Služba za odnose z javnostmi in promocijo, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (članica delegacije).

Barbara Kolenko Helbl
GENERALNA SEKRETARKA

Priloga: Izhodišča za udeležbo ministrice za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Irene Šinko na konferenci na temo »Katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050«, ki bo potekala 7. februarja 2023 v Bruslju in virtualno (hibridni dogodek).

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za finance,- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo,- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,- Ministrstvo za okolje in prostor,- Ministrstvo za zdravje,- Ministrstvo za zunanje zadeve,- Služba Vlade za zakonodajo.

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:
--

/

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

- Marta Hrustel Majcen, vodja Službe za EU koordinacijo in mednarodne zadeve,- Helena Gašperlin Pertovt, Služba za EU koordinacijo in mednarodne zadeve,

3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:		
/		
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:		
/		
5. Kratak povzetek gradiva:		
/		
6. Presoja posledic za:		
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki		Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):				
<ul style="list-style-type: none"> – prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov, – odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov, 				

- obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov.

II. Finančne posledice za državni proračun

Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

(Samo če izberete NE pod točko 6.a.)

Stroški udeležbe ministrice za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Irene Šinko na konferenci na temo »Katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050«, ki bo potekala 7. februarja 2023 v Bruslju in virtualno (hibridni dogodek), niso predvideni. Delegacija Republike Slovenije se bo namreč konference udeležila preko avdio-video povezave.

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije SOS: NE
- Združenju občin Slovenije ZOS: NE
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE

<p>Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v celoti, - večinoma, - delno, - niso bili upoštevani. <p>Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.</p>	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	NE
(Če je odgovor NE, navedite, zakaj ni bilo objavljeno.)	
<p>(Če je odgovor DA, navedite: Datum objave: V razpravo so bili vključeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nevladne organizacije, - predstavniki zainteresirane javnosti, - predstavniki strokovne javnosti. - . <p>Mnenja, predlogi in pripombe z navedbo predlagateljev (imen in priimkov fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti, ne navajajte):</p> <p>Upoštevani so bili:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v celoti, - večinoma, - delno, - niso bili upoštevani. <p>Bistvena mnenja, predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani, ter razlogi za neupoštevanje:</p> <p>Poročilo je bilo dano</p> <p>Javnost je bila vključena v pripravo gradiva v skladu z Zakonom o ..., kar je navedeno v predlogu predpisa.)</p>	
10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	NE
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	NE
<p>Irena Šinko ministrica</p>	

Priloga:

- Izhodišča za udeležbo ministrice za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Irene Šinko na konferenci na temo »Katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050«, ki bo potekala 7. februarja 2023 v Bruslju in virtualno (hibridni dogodek).

Izhodišča za udeležbo Irene Šinko, ministrice za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, na konferenci na temo »Katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050«, ki bo potekala 7. februarja 2023 v Bruslju in virtualno (hibridni dogodek)

1. Namen

Ministrica se bo na povabilo francoskega ministra za hrano in prehransko neodvisnost Marca Fesneauja udeležila konference na temo »Katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050«, ki bo potekala 7. februarja 2023 v hibridni obliki. Konferenco organizira francosko združenje za živinorejo in meso INTERBEV.

2. Teme in stališča:

Na konferenci bodo predvsem poskušali odgovoriti na vprašanje, katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050. Strokovnjaki bodo razpravljali o teh vprašanjih: »Kako naj si predstavljamo svetovno trajnost živinorejskih sistemov, kako jo ocenimo in kako naj obveščamo potrošnike?«, »Kako naj bolje uživamo rdeče meso?« in »Kako zaščititi najbolj trajnostne proizvodne sisteme?«. Dogodek se bo zaključil z okroglo mizo na visoki ravni, na kateri bodo sodelovali evropski ministri (vabljeni so ministri iz Nemčije, Avstrije, Španije, Irske in Slovenije).

V nadaljevanju podajamo opredelitev do zastavljenih vprašanj.

1. Kako naj si predstavljamo svetovno trajnost živinorejskih sistemov, kako jo ocenimo in kako naj obveščamo potrošnike?

Svetovna trajnost živinorejskih sistemov je izrazito kompleksno vprašanje. Odpira številna vprašanja: od vplivov živinorejskih sistemov na podnebje in okolje, kulturno pogojenih vzorcev prehranjevanja, cenovne dostopnosti mesa, zdravstvenih vidikov uživanja mesa, pomena živinoreje za preživetje številnih kmetijskih gospodarstev, naravnih pogojev, ki v številnih državah, tudi v Sloveniji, ne omogočajo drugačne izrabe travinja kot z živinorejo (govedorejo), ohranjenost kulturne krajine in privlačnosti podeželja itd.

Zaradi tega je ključno zavedanje, da vprašanja trajnosti živinorejskih sistemov ni mogoče obravnavati ločeno od:

- celovitega prehoda v trajnostne prehranske sisteme, saj se živinorejska proizvodnja tesno povezuje z rastlinsko proizvodnjo (krogotok dušika, pridelava krme),
- ni ga mogoče obravnavati le na ravni kmetijskih proizvajalcev, saj so ključni prav vsi člani v prehranski verigi, tudi potrošnik s svojimi spremembami prehranjevalnih vzorcev,
- prav tako ni mogoče teh sistemov obravnavati omejeno le na nacionalni ravni, saj so agroživilske verige izrazito kompleksne, globalne, v razmerah prostega trga med državami poteka močna mednarodna trgovina,
- zdravstvenih, okoljskih, podnebnih vprašanj itd., zato samo vprašanje svetovne trajnosti prehranskih sistemov izrazito presega okvire kmetijskih politik in ga ni mogoče obravnavati brez sodelovanje zdravstvene, okoljske, podnebne, izobraževalne in socialne politike.

Glede trajnosti živilorejskih sistemov družbenega konsenza še ni, so pa znana nekatera dejstva, med drugim: da visoko intenzivni živilorejski sistemi niso dolgoročno vzdržni z vidika okolja in podnebja, da zdravstvena stroka opozarja na nujnost zmanjšanja uživanja rdečega mesa in zlasti mesnih izdelkov ter da želi biti potrošnik bolje informiran o pogojih, v katerih se vrši živilorejska proizvodnja in želi poznati izvor hrane. Po drugi strani pa je dejstvo tudi, da je živiloreja izrazito pomemben stabilizator dohodka kmetij, da je ključna za sklenjen krogotok hranil na kmetijskih gospodarstvih ter ohranjanje rodovitnosti tal, za preprečevanje zaraščanja travinja zlasti na območjih, kjer so težji pogoji kmetovanja, ter s tem za ohranjanje kulturne krajine na podeželju.

Trajnostnega, podnebju in okolju prijaznega prehranskega in živilorejskega sistema ni mogoče vzpostaviti brez prizadevanj vzdolž celotne verige oskrbe s hrano – torej brez znatnih sprememb od proizvodnje, predelave, transporta, trgovine in potrošnikov. Prehod na trajnostni prehranski sistem vidimo kot skupen in dolgoročen cilj, glede katerega potrebujemo v družbi konsenz in predvsem skrbno preučitev vseh vidikov tega prehoda. Ta prehod zato vidimo kot postopen. Terjal bo kombinacijo različnih ukrepov za izboljšanje sistema proizvodnje, predelave in transporta hrane, njenega pakiranja, ponudbe potrošniku ter tudi kot spremembo prehranskih vzorcev in premike v smeri zmanjšanja izgub in odpadkov hrane.

Terjal bo različne spodbude: za raziskave in razvoj, davčne spodbude, spodbude kmetom in podjetjem vzdolž verige, digitalizacijo, zbiranje in analitiko podatkov, premike na področju certifikacije podnebno nevtralnno proizvedene hrane, eko dizajna – torej vključevanje okoljskih vidikov v celoten življenjski cikel prehrabnih proizvodov ter ozaveščanja potrošnikov od najzgodnejših let dalje. To je le nekaj vidikov, iz katerih je razvidno, da bodo reforme potrebne vzdolž številnih politik: v kmetijski, okoljski, davčni, gospodarski, socialni, zdravstveni in izobraževalni politiki. Vse te reforme bo potrebno voditi na orkestriran način, saj vsaka politika zase pokrije le en del celotne problematike. Če ne bodo vodene sinhrono, potem se povečuje verjetnost prepočasnega prehoda in neuspeha.

Poleg časovnega vidika je ključna tudi prostorska umestitev tega vprašanja, saj noben prehranski sistem v svetu ni samozadosten, temveč je vsak nacionalni prehranski sistem vpet v mednarodne, globalne prehranske verige, zato ga ni mogoče obravnavati kot zgolj omejenega na nacionalne meje. Surovine, vmesni proizvodi, različne komponente lahko vstopajo v prehranski sistem iz oddaljenih koncev sveta (npr. soja) in tudi to pomeni povečanje podnebnega in okoljskega vtisa posameznega prehranskega sistema. Vprašanje trajnostnih prehranskih sistemov zato močno posega tudi v vprašanje neoviranega prostega pretoka blaga.

Slovenija je del evropske skupne kmetijske politike, ki sledi ambicioznim ciljem na področju okolja in podnebnih sprememb, zagotavljanja uspešne proizvodnje hrane in skrbi za podeželje ter ohranjanje podeželskega gospodarstva. V okviru ukrepov skupne kmetijske politike si bo Slovenija še naprej prizadevala zagotavljati varno, kakovostno, vsem dostopno hrano, ter bo hkrati odgovorno do naravnih virov in temu primerno prilagodila strateške cilje kmetijske politike.

Reforma skupne kmetijske politike, na podlagi katere smo države članice pripravile svoje Strateške načrte za programsko obdobje 2023 do 2027, predstavlja nov mejnik v kmetijski politiki v EU, ker so v ospredju prav trajnostni vidiki.

Novi slovenski Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027 (v nadaljevanju: SN SKP 2023-2027) vključuje močnejšo okoljsko in podnebno komponento kot kadarkoli doslej: na področju živiloreje se usmerjamo v trajnost preko spodbujanja rejcev, da:

- uvajajo nadstandarde na področju dobrobiti živali,
- vlagajo v izboljšanje namestitvenih pogojev za živali,
- se usmerjajo v večjo pridelavo beljakovinskih rastlin,

- se vključujejo v ekološko kmetijstvo in ostale sheme kakovosti,
- si z izboljševanjem krme in krmnih obrokov prizadevajo za boljše zdravje živali kot tudi za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov,
- se vključujejo v okoljske ukrepe na področju rastlinske pridelave,
- ohranjajo lokalne pasme,
- se vključujejo v kratke dobavne verige ipd.

V okviru SN SKP 2023-2027 so v zvezi s tem prvi resnejši nastavki, ki pa jih bo zagotovo potrebno le še bolj naglasiti ter dopolniti z ukrepi, ki so trenutno izven dometa SN SKP 2023–2027 (npr. na področju rejskih programov, digitalizacije, javna služba kmetijskega svetovanja ...).

Vsi ti vidiki so koraki v smeri uresničevanja Evropskega zelenega dogovora in zagotavljanja bolj trajnostne verige preskrbe s hrano v EU »od vil do vilic« za bolj pravičen, zdrav in do okolja in podnebja prijazen prehranski sistem ter v smeri sprememb podnebnih zakonodajnih aktov na ravni EU, ki bodo sprejeti kot posledica zaostrovanja zahtev na področju izpustov TGP (zakonodajni sveženj, povezan s pobudo »Pripravljeni na 55« - ang. »Fit to 55«).

Slovenija ima v tem delu določeno prednost, saj zaradi velikostne strukture kmetijskih gospodarstev nimamo zelo intenzivnega kmetijstva, zlasti pa nimamo veliko industrijske reje živali. Z ukrepi, ki jih uvajamo, pa se vedno bolj usmerjamo na pot trajnostnega razvoja kmetijskega sektorja. Približno 60 % vseh sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v obdobju 2023–2027 se usmerja v okoljsko-podnebne cilje, kar kaže na velike ambicije kmetijske politike v tej smeri.

Veliko ukrepov je naravnanih v tej smeri zato, ker je v Sloveniji živinoreja prevladujoča proizvodna usmeritev. Z njo se ukvarja 80 % vseh kmetijskih gospodarstev, kar je predvsem posledica naravnih danosti.

Slovenija se je v Dolgoročni podnebni strategiji do leta 2050 na področju kmetijstva zavezala h krepitvi verig preskrbe z lokalno hrano rastlinskega izvora, ki bodo na območjih z ugodnimi razmerami za kmetovanje omogočile postopno preusmeritev govedoreje v rastlinsko pridelavo z visoko dodano vrednostjo. S tem je podana precej jasna strateška usmeritev, kako si želimo razvijati kmetijstvo.

Poudarjamo, da tovrstnih sprememb ni mogoče doseči takoj ali v zelo kratkem času, saj je živinoreja zaradi naravnih danosti v Sloveniji in prevladujočega travinja daleč najpomembnejša proizvodna usmeritev slovenskega kmetijstva. V letu 2020 je vrednost živinoreje znašala 40 % vrednosti celotne kmetijske proizvodnje. V širšem smislu pa sta z živinorejo povezani skoraj dve tretjini (60 % v 2020) vrednosti kmetijske proizvodnje (vrednost prireje živine, živalskih proizvodov ter rastlinske pridelave, ki se pridelava in porabi na kmetijskem gospodarstvu za krmo živine).

Preusmeritev kmetijskih gospodarstev v rastlinsko proizvodnjo je lahko le postopna, saj je s tem povezana stabilnost dohodka velike večine kmetov. Za slovensko kmetijstvo sta zelo značilni velika razdrobljenost in majhnost kmetijskih zemljišč. Če želimo ohraniti dohodkovni položaj na živinorejskih oziroma mešanih kmetijah, je ključno, da se dogaja preusmeritev v rastlinsko pridelavo, ki bo imela visoko dodano vrednost. Na danih površinah mora biti kmet sposoben ustvariti takšen dohodek, ki mu omogoča preživetje in rast, zato ta preusmeritev še zdaleč ni enostavna in enoznačna. Prav ta vidik je prepoznan v Dolgoročni podnebni strategiji do leta 2050 in ga ne smemo zanemariti.

Sicer pa tudi drugi različni strateški dokumenti Slovenije in EU (npr. Strategija EU »od vil do vilic«) izpostavljajo pomen postopnega prehoda v trajnostni prehranski sistem, ki bo vključeval večji poudarek rastlinski kmetijski pridelavi in s tem tudi rastlinski prehrani lokalnega izvora ter

ekološkemu kmetijstvu. Tudi strateške usmeritve na področju prehranskih potrošnih vzorcev iz Dolgoročne podnebne strategije do leta 2050 gredo v to smer.

Pri tem ima pomembno vlogo ozaveščanje potrošnikov o pomembnosti kupovanja lokalnega mesa, ki zaradi kratkih dobavnih verig in manj embalaže pripomore k manjšemu ogljičnem odtisu, ki je vzrejeno po visokokakovostnih parametrih, kjer je raven dobrobiti visoka, visoko zavedanje, da z manj zavržki vplivamo na okolje in pripomoremo tudi k boljši samooskrbi, ter ozaveščanje, da ima trajnostno pridelana hrana in uravnoteženo prehranjevanje velik dolgoročni vpliv tudi na zdravje ljudi.

Potrošnik ima veliko moč, saj s svojim odgovornim in premišljenim nakupovanjem (poseganjem po visokokakovostni hrani, lokalni hrani, ki ima kratke dobavne verige, trajnostno pridelani hrani, ki upošteva dobrobit živali) s čim manj odpadne hrane) vpliva na svoje zdravje, okolje, socialo in samooskrbo. Zato je potrošnika potrebno dobro ozavestiti o vseh naštetih vidikih, le tako bo lahko pri svojih odločitvah popolnoma kompetenten.

Na področju kmetijske politike poskušamo z različnimi vzvodi spodbujati razvoj rastlinske pridelave, živinorejo pa usmerjati v trajnostno smer razvoja. V okviru strateškega načrta 2023–2027 bo v okviru številnih intervencij poudarek namenjen spodbujanju rastlinske predelave, npr. z vezano dohodkovno podporo za proizvodnjo beljakovinskih rastlin, sektorskimi intervencijami (npr. za sektor sadja in zelenjave), kmetijsko-okoljsko-podnebnimi plačili in spodbujanjem kmetov, da izvajajo ekološko kmetovanje, da se vključujejo v sheme kakovosti in povezujejo v skupine in organizacije proizvajalcev. Krepimo pa tudi investicijska vlaganja v dvig konkurenčnosti rastlinske pridelave preko naložb v rastlinjake, namakalne sisteme, ureditev trajnih nasadov, naložb v ekološko kmetijstvo... Posebni poudarek je namenjen kolektivnim naložbam, kjer bomo med drugim omogočili vlaganja v skupna skladišča, hladilnice, sušilnice, zbirne centre in pakirne linije, kar je posebej pomembno za rastlinsko pridelavo.

Pri živinoreji pa s predlaganimi ukrepi SN SKP 2023–2027 zasledujemo predvsem trajnostni vidik proizvodnje. Znatna javna sredstva bodo namenjena v povečanje dobrobiti živali (izboljšanje pogojev reje, izboljšanje prostorskih pogojev...), s čimer dajemo jasen signal, v katero smer se bo v prihodnje razvijala slovenska živinoreja. Dodatno so pri številnih intervencijah, povezanih z dvigom konkurenčnosti, višjih deležev javne podpore deležne kmetije na območjih s težjimi pogoji kmetovanja. S tem usmerjamo razvoj živinoreje na hribovsko-gorskih območjih, kjer so naravni pogoji takšni, da ne omogočajo razvoja drugih kmetijskih dejavnosti. Pomembno je izpostaviti, da imamo prav zaradi mešanih oziroma živinorejskih kmetij v ravnini v strukturi kmetijske rabe tudi travinje, kar pa je pozitivno z vidika zagotavljanja pestrosti kolobarja, organske snovi v tleh, ozelenjenosti njivskih površin, s tem pa posledično manjšega spiranja fitofarmaceutskih sredstev (v nadaljevanju: FFS) in presežkov dušika v tla in vode. Na področju poljedelstva želimo v prihodnje doseči povečanje obsega pridelave in samooskrbe s ključnimi poljščinami, ki bodo prvotno namenjene za prehrano ljudi in živali. Za ohranitev kmetijske dejavnosti je pomembno zagotavljanje dohodkovne stabilnosti kmetov kot tudi povečanje konkurenčnosti in učinkovitosti, da bo obstoj na trgu možen. Za ta namen se bo vlagalo v izboljšanje tehnologij pridelave poljščin, vključno z uvajanjem trajnostnih in digitalnih tehnologij.

Če želimo ohraniti oziroma povečati raven pridelave na področju poljedelstva, je ključno spodbujanje rabe tehnologije in opreme za prilagajanje na podnebne spremembe, vključno z obnovo in gradnjo novih namakalnih sistemov. Za boljši izkoristek potenciala poljedelskega sektorja je pomembno tudi izboljšanje poslovnega in proizvodnega povezovanja, kar zahteva horizontalno in vertikalno povezovanje za uspešen skupen nastop na trgu znotraj panoge in v verigi.

Ministrstvo v okviru ukrepov skupne kmetijske politike z različnimi podporami v pridelavo in predelavo ter trženje proizvodov povečuje produktivnost in dodano vrednost kmetijskim proizvodom. S tem se povečuje tudi stopnja samooskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili. Javne podpore preko ukrepov kmetijske politike so pomembno sistemsko sredstvo za zagotavljanje zadovoljivega dohodkovnega nivoja in stabilnosti dohodka. S podporami v kmetijstvu omogočimo delno nadomestitev nižjih dohodkov in s tem omilimo potencialni upad proizvodnega potenciala.

Srednjeročno želimo vzpostaviti ambicioznejše ukrepe, vendar je za to potrebno doseči širši družbeni konsenz, ker podnebni prehod terja velike prilagoditve, finančna vlaganja, vlaganja v znanje in inovacije, dvig ozaveščenosti. Na ravni EU in tudi širše, globalno, bi potrebovali jasen instrumentarij ukrepov: za proizvodnjo, predelavo, distribucijo/logistiko, trgovino in potrošnike. Spremembe so namreč potrebne na vseh ravneh in prizadevanja se morajo vršiti sinhrono, na ravni prizadevanj več držav, da lahko zagotovimo enake konkurenčne pogoje vsem gospodarskim akterjem. Potrošnikom je potrebno omogočiti jasno izbiro. Podnebni odtis izdelkov bi moral biti nedvoumno določen in transparentno označen. Glede te metodologije se je potrebno poenotiti najmanj na ravni EU, še bolje na globalni ravni.

Trajnost prehranskih in živinorejskih sistemov bi lahko bistveno izboljšali, če bi na primer:

1. uvedli enotno metodologijo glede merjenja realnih učinkov (ogljirnega odtisa vzdolž celotne verige s hrano) - enotna metodologija za vse države članice,
2. izboljšali podatkovne vire, tudi na ravni kmetijskih gospodarstev, podjetij, in ostalih členov v verigi (glede porabe vložkov, energije, odpadkov...),
3. uvedli davčne spodbude / olajšave za vlaganja v zeleno in digitalno transformacijo na področju prehranskih verig v okviru zelene davčne reforme,
4. okrepili investicijske spodbude za kmete in podjetja, ki vlagajo v zeleni in podnebni prehod, in sicer tako v obliki nepovratnih sredstev kot v obliki finančnih instrumentov,
5. uvedli novo EU shemo kakovosti in celoten sistem certifikacije za trajnostno sprejemljive prehranske proizvode »od vil do vilic«, kar bi potrošniku dalo jasno informacijo o načinu proizvodnje, predelave, distribucije proizvoda. Shema Ekološko namreč ne pokriva vseh aspektov, pomembnih za potrošnika,
6. še izdatneje vlagali v razvoj in prenos znanja na ravni programov EU kot tudi na nacionalnih ravneh, tudi v izobraževalnih sistemih - na marsikaterem področju so potrebne nove tehnologije, novi proizvodi, nova znanstvena dognanja, da bi lahko razbremenili proizvodnjo kemičnih FFS, antibiotikov..., pri tem pa je ključno, da imajo države prost dostop do tega znanja,
7. enotneje uredili dostopnost do alternativnih sredstev za nadomeščanje kemičnih FFS na ravni EU,
8. sistematično spodbujali zmanjševanje odpadne hrane: od proizvodnje do potrošnikov,
9. sistematično krepili ozaveščenost potrošnikov o rokih uporabe živil, ogljirnem odtisu hrane, o tem, da hrana ne sodi v smeti, in o posledicah takšnega ravnanja (treba je začeti z najmlajšimi v okviru vzgoje in izobraževanja, da se vzgoji trajnosten potrošnik, državljan),
10. spodbujali eko-dizajn, torej večje vključevanje okoljskih vidikov vzdolž celotnega življenjskega cikla posameznega proizvoda.

2. Kako naj bolje uživamo rdeče meso?

V Republiki Sloveniji že veljajo smernice zdravega prehranjevanja, katerih pripravljavec je Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), sprejeto imamo tudi Resolucijo o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 in tudi Dolgoročno podnebno strategijo do leta 2050. V navedenih dokumentih je poudarjena pestra mešana prehrana in uravnoteženo prehranjevanje. Po veljavnih smernicah zdravega prehranjevanja, bi na letni ravni posameznik zaužil 26 kg mesa, kar je mnogo manj od sedanje porabe, ki znaša 89 kg. Torej je treba predvsem doseči boljšo uveljavitev smernic.

Priporočljiva je pestra mešana prehrana, ki vključuje tudi meso, (v zmernih količinah), saj je meso pomemben vir beljakovin visoke biološke vrednosti. Meso je pomembno v prehrani otrok in starostnikov. Izrednega pomena pa je, kakšno meso uživamo. Ta naj bo visokokakovostno, čim manj predelano, lokalno in pridelano na trajnostni način.

Dodatna informacija:

Povprečna poraba mesa v Sloveniji na prebivalca je bila po podatkih statističnega urada RS v letu 2021 89 kg na prebivalca. Če pogledamo porabo po deležih, smo v Sloveniji porabili približno 35 % svinjskega in perutninskega mesa, 23 % je predstavljala poraba govejega mesa, poraba ostalih vrst mesa pa je bila v manjših deležih. V primerjavi z ostalimi državami EU je v Sloveniji povprečna poraba mesa na prebivalca dokaj visoka. V Nemčiji je bila poraba mesa na prebivalca v letu 2021 62 kg, na Poljskem in v Italiji 58 kg na prebivalca ter v Franciji 57 kg na prebivalca. V EU pa je povprečna poraba mesa na prebivalca v letu 2018 znašala 67 kg.

3. Kako zaščititi najbolj trajnostne proizvodne sisteme?

Ključni cilj kmetijske politike je, da zagotavlja pogoje in potencialne za ohranjanje obsega kmetijske proizvodnje ter stabilnost in odpornost dohodkov kmetijskih gospodarstev ter zagotavlja vlaganja v predelavo in trženje kmetijskih proizvodov ter tesnejša, dolgoročnejša razmerja med primarnim sektorjem in živilsko-predelovalno industrijo, ki so ključna tudi z vidika odzivanja na zaostrene gospodarske razmere, za kar si bo ministrstvo preko ukrepov kmetijske politike prizadevalo tudi v prihodnje.

Slovensko kmetijstvo je zelo raznoliko, od malih kmetij, ki jih je daleč največ, do nekaj velikih kmetijskih podjetij. Taka struktura kmetijstva je po eni strani zgodovinsko pogojena in je tudi odraz naravnih danosti z veliko omejitvami za kmetijstvo. Naloga kmetijstva je multifunkcijska, poleg pridelave hrane je pomembno še ohranjanje kmetijske krajine, ki omogoča nudenje ekosistemskih storitev, zato ima pri tem vsak segment kmetijstva svojo vlogo in nalogo.

Temelj kmetijstva ne morejo biti samo nekatere kategorije kmetijstva, potrebujemo različne ravni, ki so usmerjene v različne funkcije kmetijstva. Ne gre za konkurenco med posameznimi segmenti, vsi bi si morali prizadevati za povezovanje in sodelovanje ter oblikovanje proizvodnih verig. Samo tako bo vsak lahko izkoristil svojo prednost in prispeval k skupnemu cilju zagotavljanja prehranske varnosti in ohranjanja kmetijske krajine.

3. Stroški:

Stroški udeležbe ministrice za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Irene Šinko na konferenci na temo »Katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050«, ki bo potekala 7. februarja 2023 v Bruslju in virtualno (hibridni dogodek), niso predvideni. Delegacija Republike Slovenije se bo namreč konference udeležila preko avdio-video povezave.

4. Sestava delegacije:

Konference na temo »Katere trajnostne sisteme za živinorejo in potrošnjo mesa bi morala spodbujati Evropska unija in jih ohraniti do leta 2050« se bodo 7. februarja 2023 preko avdio-video povezave udeležili:

- Irena Šinko, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (vodja delegacije),
- Igor Ahačevič, namestnik generalne direktorice Direktorata za kmetijstvo (član delegacije),
- Tanja Gorišek, Direktorat za kmetijstvo (članica delegacije),
- Ana Le Marechal Kolar, generalna direktorica Direktorata za hrano in ribištvo (članica delegacije),
- Martin Gosenca, vodja Sektorja za hrano, Direktorat za hrano in ribištvo (član delegacije),
- Marta Hrustel Majcen, vodja Službe za EU koordinacijo in mednarodne zadeve, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (članica delegacije),
- Milena Janežič, Služba za odnose z javnostmi in promocijo, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (članica delegacije).